

FRANJEVAČKA JEDNOSTAVNOST I MALENOST

fra Domagoj Volarević, domagistar bogoslova

Jednostavnost je među najdubljim motivima i izričajima osobe sv. Franje, koji objašnjavaju izvanredan utjecaj koji je imao ne samo na svoje suvremenike, već i na Crkvu i na kršćanstvo u cjelini sve do danas. Jednostavnošću je prožet cijeli njegov život i to je njegova, nazovimo je tako, vizija duhovnoga života. Ogleda se u cijelom njegovom životu i želimo li ispravno shvatiti i dublje ulaziti u razne vidike njegova života i načina djelovanja, moramo jednostavnost uzeti kao premisu. Nije bez značaja i činjenica da sam Franjo u svojim spisima često upotrebljava pojam „jednostavno“, „jednostavnost“.

U okviru franjevačke duhovnosti, jednostavnost nudi mnoštvo raznih značenja. Ta značenja uglavnom izriču životni stav i uređivanje odnosa prema Bogu, prema bližnjemu, a konačno i prema samom daru života. Uostalom, u temeljima Franjina radikalnog izbora nasljedovanja Krista može se primijetiti da među inim krepostima stoji jednostavnost, odnosno jedna od prvih vrlina, „uz bok svojoj sestri mudrosti“ (SalVirt – Pozdrav krepostima 1), te nešto kasnije „čista i sveta jednostavnost koja suzbija mudrost ovoga svijeta“ (SalVirt 10). Najprije uparena sa mudrošću nebeskom, potom kontrastirana sa

mudrosti ovoga svijeta. Tu se može vidjeti i Franjina želja da braća budu manja. Kako bi manji brat, odnosno svaki čovjek u konačnici mogao doći do Boga, potrebna mu je jednostavnost, koja se suprotstavlja idolima koji proizlaze iz ovosvjetske mudrosti.

Cijeli jedan proces pojednostavljenja života može se iščitati ne samo iz „Pohvala kreposti“ nego gledajući sve Franjine spise – samo jednostavan čovjek, neopterećen ničim ovozemnim može čista srca stati pred Boga, djelovati u Bogu. To je put Franjine interakcije ne samo s braćom nego prije svega sa samim Bogom, kada Bog zahvaća u potpunosti čovjekov duh, jer je jednostavan i slobodan.

Franjevačka jednostavnost, onako kako je Franjo vidi, teži osloboditi osobu od zapreka koje priječe da se duh uzdiže stalno i samo k Bogu. Ovo je ideal kojemu je potrebno težiti. Kada ga se dosegne, nestaje svake podvojenosti u čovjeku koja ga vuče i razdire čas prema Bogu, čas prema materijalnom. U Bogu se stvari prikazuju onakve kakve zaista jesu, jednostavne jer su stvorene od Boga, i samo jednostavan duh ih može takvima i vidjeti. Franjo je za života dosegao taj ideal i to je bilo očito onima koji su ga poznavali.

Stoga i Franjin životopisac Toma Čelanski svjedoči o Franji i njegovoj braći: „Sveta jednostavnost ih je tako ispunjavala, neporočnost života ih je tako poučavala, čistoća srca ih je tako prožimala da uopće nisu znali što znači biti dvostruke duše“ (1 Čel 46).

„Majores“ i „minores“

Jednostavnost je krepost uz koju gotovo neodvojivo dolazi poniznost. Sam pojam poniznosti također je jedan od najčešćih koji Franjo koristi u spisima. Već ta činjenica govori dovoljno za sebe. Franjo je redovito ističe s razlogom. Vrlina je to koja naposljetku za rezultat ima ono što je Franjo stavio u „možemo reći, naslov, program svoga života i svoje zajednice: malenost, Manja braća!

Teško razumljiva iz današnjega konteksta, ponekad čak i samim franjevcima, malenost je, recimo to tako, rezultat jednostavnosti. Naime, malenost se tijekom stoljeća dosta osiromašila značenjem, tako da se gleda samo kao nekakva kvantitativna vrijednost. Lakše je shvatljiva u Franjinu društvenom kontekstu i samom vremenu u kojem je živio. Naime, u društvu u kojem je živio polako se naziru obrisi kasnoga feudalizma te rađanja buržoazijske klase. Društvo se općenito u visokom srednjem vijeku dijeli na majores i minores, odnosno našim slobodnijim tumačenjem na velike i male. Društvo je dakle bipolarno: Franjo je očito bio svjestan toga, jer iako nije plemenitaš, njegova obitelj je trgovinom i uznapredovalim financijama težila ka grupi majores. Poznavajući stoga pozadinu, i videći u tome već spomenutu zapreku kršćanskom duhu da se vine do Boga, Franjo odatle počinje put prema svojoj minoritas, malenosti. Vjerojatno se najviše



nadahnujući na Matejevom tekstu: „Ako ne postanete kao djeca, nećete ući Kraljevstvo nebesko“ (Mt 18,2-3), počinje taj put. Oni koji se ponizuju kao djeca, i potpuno svojevoljno se stavljaju da bi bili minores, na putu su ostvarenja Isusova zahtjeva. Dijete je ono koje je jednostavno, ali i ono koje je poslušno, koje sluša starije – lako možemo ovdje nazreti majores u starijima. Mada, naravno, prvotni maior, odnosno Veliki koji je postao Mali, za Franju jest sam Krist.

Franjino iskustvo pokazuje da se do malenosti dolazi prakticirajući jednostavnost i poniznost. Toma Čelanski u drugom životopisu kaže za Franju: „Bio je ponizan u držanju, ponizniji u mišljenju, a najponizniji u prosuđivanju samoga sebe“ (2 Čel 140). U Franjinu duhovnom kontekstu, potrebno je stoga neprestano i trajno težiti da malenost shvatimo u njenom pravom značenju, a potom je i tražiti i težiti njoj svojim životom.